

FOIA BELETRISTICA.

Ese de doue ori intr'o luna, adeca in 1 si 15 dupa c. v. in formatu de o cola si jumetate. — Atâtu manuscriptele, câtu si banii de prenumaratiune sê se adreseze la redaptiune, localulu acestei-a : **Strat'a postei vechie nr. 1. etagiulu 1. nr. 96.**

Pretiuulu de prenumaratiune pentru provinciile austriace : **la anu 5 fl. la 1/2 de anu 2 fl. 50 cr.**; pentru Romania si strainetate **la anu 7 fl., la 1/2 de anu 3 fl. 50 cr. v. a.** — Prenumeratiune la trei lune nu se primesce. — Manuscriptele nepublicate se ardu.

Anulu II. 1864.

Nr. 12.

Pest'a 15/27. Juniu.

ROMAN'A!

De-ai umblâ o lume 'ntr'ega,
 Chiaru in ceriu de te-ai suî,
 O fintia-asia sê-ti placa
 Ca roman'a nu-i gasî;
 Candu o vedi puterea-ti piere,
 Stai in locu si te uimesci:
 Si sê ai ori ce dorere
 A 'nctatu, n'o mai sentiesci!
 De-ai cercâ d'in casa 'n casa
 Tocm'a 'n raiu de ai cautâ
 O fintia dragalasia
 Ca roman'a nu-i aflâ;
 De o vedi prin vr'o gradîna,
 P' intre rugî si trandafiri;
 Tote florile i se 'nchina
 Si te facu sê o admirî.
 De-o audi pre ea candu canta,
 Séu de numai o zaresci

Cu presentî'a te incanta
 Si nu poti se n'o iubesci.

Lun'a, cu seninulu sore
 Si lucéferulu de focu
 Candu o vedu, stau s'o adore;
 Si zefirii stau pre locu.

Ochii luci ca doa stele
 Candu-i vedi esci mai sê mori;
 Si-a ei gene negricele
 Esci sîlitu sê le adori;

De ceresc'a ei zimbire
 Intr' atât'a te-amagesci,
 Catu sê n'ai nici o sentire
 Totu-si cauta s'o iubesci.

O fintia gratiosa
 Ca roman'a nu gasesci;
 Dieu atâtu-e de fromosa
 Câtu sê mori, séu s'o iubesci!

I. Papiu.

Selbâteculu codrului.

Dupa C. Vadnay.

(Inchiare.*)

Èr' eu si sarii susu, si incepui sê afurisescu sierpele, care a trasu in mregea sa pre fetiti'a acést'a nenorocita, si neaperata de nimenea dela mortea mamei sale, insielandu-o, si-apoi alun-gandu-o in lumea mare.

O voiu cercà, si me voiu resbunà aspru! eschiamai privindu la ceriu, câ candu Ddieu si-ar aflà placere in resbunârile nostre!

Èr' Aniti'a me cuprinsa cu bratiile sale albe, dar' vescede, si-mi grai cu rogare: Petre! sê nu te atîngi de ea; ca pentru mine sê nu patiésca nemica!

Dar' si acum'a o mai iubesci?.....

Eu Petre! nu mai cugetu la iubire. Eu cugetu numai la iertarea ta si la — morte. Èrta-mi pecatele, si eu — voiu repausà in linisce..... Vedi, cum mi se intrerupu cuvintele pe budiele mele, cum me innecu..... fati'a-mi arde, si man'a mi trêmura. Vino Petre, de me condù inca odata in colib'a ta, si me ascunde in ea!

Si eu plangandu o luai pe bratie, si o dusei sê-o ascundu, ca pre unu tesauru pretiosu, cu scopu d'a limpedi prin amoru totu, ce au aruncatu altii in tîna.

Dar' prin satu ai trecut scump'a mea? O intrebai, candu o culcai, si o sarutai in frunte.

Ba nu Petre! Nimenea nu scie câ sum pe aicea. Dar' nici sê scie, chiaru nici tatalu meu, pentruca m'ar urgisî, nici vitrég'a..... pentruca m'ar calumnià, nici sororile mele; pentruca m'ar batjocori. De cinci dile siedu intr'o mora parasîta. scii, colo, pe valea cea-l-alta, unde nu umbra nimenea d'in satulu nostru, morariulu e unu omu betranu, cu sufletu bunu, care bucurosu si-a impartitu locuinti'a cu mine, si nu m'a intrebatu despre nimica, si nici nu va vorbi despre mine nimerui. Elu s'a indestulitu cu aceea: câ sum morbosa si nenorocita.

Ah, totusi sê mai afla omeni buni pre parentu! — suspinai eu. — Insa spune-mi mai merge-vei la elu?

Voiu remanè aicea cu tîne..... ah, câci tota dorinti'a mi-a fostu, ca dilele cele d'in urma sê le potu petrece cu tîne. Câtu csci de bunu, si eu câtu voiu fi de fericite lenga tîne! Mortea va veni pe neasceptate, si sarutârile tale mi-voru a linà dorerile.....

Èr' eu uu mai avui curagiu de a o mai consolà câci làcrimele, ce me nepadîra, cadeau pe fati'a cea palida a ei, carea erà perita, ca florea de pe campu, ce se vescediesce de brum'a tomnei.

VI.

Si a repausatu? — continuai eu — candu tacù Petru, privindu in giuru ca unu smintitu.

A repausatu! repetâ elu, si inca destulu de tempuriu, ca sê-si pota duce cu sîne rusinea in mormentu. O septemana fûramu la-o-l-alta, si dilele septemanei acelei-a fura cele mai majestose, si celea mai triste. Si ca sê nu dee de ea nime-nea, i gatîi intr' o scobitura de stanca unu patu de musci, si-lu infrumsetiai cu flori vescede de diumetate; pentruca erà tomna. Dupa aceea veghiamu langa ea diu'a, noptea, ascultandu cu condolintia la tus'a ce o tormenta, si netedindu-i cu man'a mea cea rece fati'a, ce se inferbintà d'in candu in candu. Si credu si adi; câ numai amoru meu o-a tienutu mai multe dile in viétia: pentruca mai de multe ori si-a luat remasu bunu dela mine, si si-a închisù ochisorii..... insa tuu rogamu: sê nu me parasésca, sê nu me lese, si ea érasî me priveà cu surisu angerescu..... Ci in urma suspinele ei cele dese se prefacura in gèmete dorerose: tempulu erà neplacutu, frundiele cele intunecose ale ariniloru se scuturau ingalbenite, ventulu siuerà prin ràmurile bradiloru, pe munte se asiediasa o pîcla, si eu stringandu-o in bratie pre serman'a copila eschiamai: Anita, baram numai inca o di!

Ea insa 'mi sioptî cu incetu: sê ne rogâmu lui Dnedieu!..... Ingenunchiai, in sa intre rogatiunile mele cele cordiale, prorupsa de pe budiele mele foculu resbunarei:

Ceriuulu sê nu aiba indurare de celu ce insielandu-te, te-a ucisu! de care — nici eu voiu avea.....

Apoi si-a mai deschisu inca odata ochii, pentru ultim'a ora, si a pronuntiatu cu intrerupere:

Èrta Domne! pre cei ce gresiescu in contra nostra.....

Èr' canele meu de sub stanca, incepù a urlà, si d'in gâurile grileloru se audià tipetulu tristu a

*) Ni rogâmu de iertare, câ in numerulu acést'a cumunicâmu numai o novela; ast'a o fâcemu mai multu pentru ca cu finea semestrului sê se finésca si operatele, ce le-amu fostu inceputu a publicà.

unei pàseri de nopte, — candu Aniti'a mea cea draga, in bratiile si intre sarutàrile mele cele infocate 'si dede sufletulu!!!.....

Dup' aceea o privii multu..... o di intréga, si adese ori strigamu amaritu si necagitu: Anita, scola, si-mi mai suride, numai odata barem, si mai in urma!..... Insa ea nu se mai tredì..... si eu o acoperii cu érba si cu flori, ca sê nu-i mai vedu fati'a cea recita, si fàra surisu. Ér' daca se inoptâ, me scoborii in satu, adusei unu hârletiu, si pâna in demanétia totu sepai la gropa pe vârfulu celu innaltu de stanca, ca sê fia ascunsa d'in antea ochiloru celoru calumniatori, si ca sê nu-i calce gliele picioru de omu reu:

De atuncea me ducu in tota demanétia acolo: me rogu lui Ddieu, si cantu pe flueru cantece de gele. De multe ori insa cugetamu: ore pentru ce o iubescu, candu acuma e morta, si candu si ca via a pecatuitu in contra mea?..... Ba nu, — mi dicea atuncea inim'a — ea n'a fostu reuciosa, ci asupra ei s'a executatu crim'a; ea a fostu numai jertfa!.....

* * *

Dup' aceea insa nu mai sciu: ce a urmatu dar' dela unu tempu incoce nu cugetamu numai la Aniti'a, ci adese-ori mi-se ivia o faptura maré-
fia, ore-canduva cunoscuta si urita, cu plete cretie, cu ochi farmecatori, si stricatori de omeni, ca si a sierpelui, ma o cunosceamu bine; câci adese-ori 'mi aduceamu aminte de ea, si câta odata o vedeamu ca si cum s' ar fi ascunsa dupa àrbori, a une-ori mi se infatisia, si in urma 'mi statea de-
apururea in antea ochiloru.

Ah, Ddieulu meu! — suspinamu atuncea lasandu-me in genunchi, — érta, ca sê mai convinu odata cu elu, numai odata si senguru!.....

Si d'in betrani am auditu: ca reu sê nu-ti dorimu nici candu; pentruca totudéuna se implinesce. Si eu doriau si oftamu ca sê se implinésca!.....

Pe atuncea trebuia sê se intemple lucruri mari in lume; pentruca senguretatea muntiloru inca fu desu conturbata: ómenii veniau cu trup'a, prevediuti cu cose si cu arme amenintiandu si horindu, câtu cugetai câ piere lumea. Vediti si ostasi cu baionete sclipitore, ma a une-ori si câta unu domnu cerbicosu. In satu asentau voluntari pe lenga sunetu de mùsica, si injurau pre magiari, ce o ascultamu cu bucuria; pentruca si elu era magiaru. Diceau câ e resboiu. Si unu romanu betranu, cu ochi cadiuti in capu, cu fatia selbà-

teca de beutoriu, si cu cusima tiutieta si st. roffocata trecu pe lenga mine si-lu graii cu unu tonu injuratori:

Scii ce Petre! Iasa-te, nu mai padì acuma caprele, ci muntii; pentruca inimicii sunt multi...

Eu n'am, numai unulu!

Si cine e acel'a?

Acel'a numai eu 'lu sciu.

Pote e magiaru?

Da, da, magiaru.

No dara, cêrca-lu, si-i inplanta cos'a acést'a in inima.

Ei, de 'lasi potè gasi..... suspinai eu cu capu confusu, lasandu inderetru ómenii acesti cu toietu monstruosu, si satulu acestu invrasbitu prin mùsic'a sa cea resonatore; câci me cuprinsera nisce cùgete sînistre, ca totu atâti'a lilieci: cautai sê fugu, sê fugu la loculu acel'a, unde nici candu pasisamu fàra sentiri pie si triste; câci loculu acest'a era tocmai acel'a, unde a repausatu Aniti'a. Culcusiulu ei celu de musci si acuma era acolo, si nefram'a ei cea alba, ribanulu ei celu rosu, si brâulu ei celu pistritiu spendiurau totu in crepatur'a de stance, la cari ca la nisce objepte iubite, priviamu de multe-ori sioptîndu cu mah-nire: ah, acestea le-a portatu ea pâna a traitu!

Si asia apoi me pogorii la vale, la caprele ce am lasatu; câci natur'a — de si era in veseedire — me liniscea adeseori, me impacà cu mine insumi; pentruca acést'a mi-a fostu mam'a, la acarei-a sênu am crescutu. Ma acuma totu nu me potù linisci pe deplinu; câci in nim'a mea, si in lumea esterna se petrecura multe, ce conturbara sangele. Nu odata audiamu de departe pusicature, si mormaitulu tûnuriloru, ce tieneau cu orele intregi. De siguru era lupta pe cutare vale. Si atunci cugetamu totudéuna insetatu de resbunare: ei, de-ar nimeri si inim'a dusimanului meu atare impusicatura!.....

Ma in satu inca se intemplara lucruri infioratore. A nume, stapanulu meu se dusa intr' o séra beutu câtra casa, totu horindu si injurandu. Acasa soti'a lui, cu ibovniculu si cu fetele ei rideau, beau mancau si se ospetau d'in avuti'a lui. Stapanulu batù la ferésta: deschide tu muiere afurisita! Insa 'lu risera, si nu-lu lasara in laintru.

Ér' sermanulu omu, nefiindu in ori, li striga de nou: no dara, nici voi sê nu ve culcati in veci sub acoperementu!

Si dupa câteva minute verfulu casei innotà in flàcara, carei-a urmara strigari, toiete, si durduiture ingrozitoare.

Taciunariu a fostu, de siguru taciunariu! strigara satenii inspaimentati.

Ba, elu, ah, elu, Gavril'a o-a aprinsu! strigâ soti'a lui frangandu-si manele.

Trêbue aruncatu in focu! repetâ poporul.

A-lu aruncâ in focu! asia, in sa daca ar' fi potutu pune man'a pe elu; — dar' pre Gavril'a d'in diu'a acést'a nu l'a mai vediutu nimenea, elu s'a parasîtu, si pote câ a peritu undeva.

Dar' par'a focului si incinsa cas'a giuru impregiuru, câtu abia potura scôte câta ceva d'in ea, totusi afurisît'a de vitregâ nevali in chilia ca o nebuna, ca sê-si póta scapâ banii, si vestmintele cele alese ale sale, ce in sa nu-i succese; pentruca in momentulu acést'a se ruinâ o grindea ardietore, si-i arsa fati'a si o mana.

Si scii D-nulu meu! ce s'a alesu d'in ea?

La puntea valei ai potutu vedě o cersitore cu fatia deformata, cerendu elemosîna cu unu tonu regusitu. Strainii se indura de ea, si-i dau câta ceva, dar' satenii trecu pe langa ea, fâra a o compatîmi; pentruca, daca cutarele, candu i-a mersu bine, a fostu maretiu si îngâmfatu, de umilinti'a acelui-a, in necasu, nu avemu decatu numai a ride. Eu in sa me ducu adese-ori la ea, si-i ducu séu pane, séu casiu, si pâna ce ea 'mi multiamesce, eu 'i sioptescu la urechia: „si de altadata 'ti voi aduce; pentruca ai tratatu asia bine cu Aniti'a!“... candu apoi si de departe o audu vaetandu-se.

Dar' d'in fetele ei superbe, ce siedeau cu manele in sinu?

Suntu constrense a servi D-nulu meu! si manele loru molcutie se cosibescu acuma de lucru. Credu câ loru — cari nici candu nu mai lucrâ, ci-si faceau risu de omulu serguitoriu — li e destula pedépsa lucrulu greu, si ostenitoriu.

Dieu nimic'a nu le-a remasu! câci cas'a, vitele si tôte averile misicatore au arsu, si cu pamênturile se impuputiara, ér' caprele fura luate prin jidanu, pentru nescari detorii vechi d'in bolta.

Si me crede, câ eu in ca me intristai, de schimbarea ast'a aspra si dogenitore; pentruca a devenitu la o misieletate, in câtu si eu in ca potu sê o compatimescu....

ÉR' ce se atinge de modulu subsîstîntiei mele acel'a nu se schimbâ de locu; pentruca stapanulu meu celu nou 'mi dîsa: nici nu asi gasi mai bunu pastoriu la capre; remâi Petre la noi!

Si eu ce e dreptu, le si padiescu destulu de bine; numai pentru ca sê potu remaně pe locurile aceste, unde e si mormentulu ei, ah, mormentulu ei, care nu-lu mai vede nimenea, decâtu numai eu si ceriulu innaltu!.....

VII.

Caprele mele tote o tulira lá smida sberandu, canele meu celu negru si sburlitu 'mi impregiurâ neliniscitu colibuti'a, si-apoi se oprî intr' unu coltiu, si aredîcandu-si capulu in susu, batù, ca unu puiu de lupu flamandu, ca si cum latrâ candu mori Aniti'a, câtu băterea inimei mele in ca deveni mai rēpede si mai grea.

Noi ne-amu dedatu cu totii la sunetulu celu potînte a trēsneteloru, cari vuescu adese-ori intre munti, — in sa nici de câtu la pusicârile cele intrerupte si durdaitore, intre cari se amestecâ câte odata si sūnete de tobe, si trompete, ale câroru strēpete le aduceâ ventulu de tomna pâna la colibuti'a mea, si de cari 'mi pareâ asia de siodu: câ cum de cutédia tierina de omu a turburâ orele cele d'in urma a naturei murinde!....

Si in scurtu dup' aceea si incepura a trece in trōpotu pe d'in antea colibei mele calareti cu palerii cu ribane rosii, toti barbati eroini, superbi, întrebându: carea cale duce câtra Marmati'a? Incoce pe lenga pērêu in susu! le respunsei, si toti mērsera intr' acolo. Pe fetiele loru in sa nu erâ întparita fric'a, ci mani'a, vorbiau magiariesce, si unii aveau unu tonu asia de potînte, câtu se poteâ audi destulu de bine, si pe lenga mŭrmurulu celu mare a vogioiului. Ei aduceau cu sîne si câtiva raniti, cari erau pâldi, si mai numai copii, câtu si eu 'i compatimiamu d'in inima.

Dup' aceea venira pedestrasii cu sulitie, inurmariti de unu tunu, care trasu de doi cai grei, faceâ zurnaitura neindatînata pe petrisiulu drumului. Me întrebâra despre calea Marmatiei, si se departara.

Acusi dup' aceea, d'in tempu in tempu, vediui colone câta d'in patru, cinci ómeni, cari ostenite trecura asiderea mai incolo, pâna ce in urma nu se audiâ prin atmosfer'a decâtu numai sūnetulu trompeteloru entusiastece, ce periau cu incetulu, anuntiandu invingerea partii contrarie!

Si cugetai a me retrage in coliba, candu ér' audii de departe strigate. Mai veniau adeca vr'o cinci ómeni pe vale d'in ce in ce apropiindu-se de colib'a mea.

Scii magiariesce? me întrebâ unulu, candu me ivii in usia.

Nu sciu, numai romanesc! i respunsei eu.

D-nule capitane! vorbesce dar' cu elu, disa alu treile ostasiu.

Si in minutulu acést'a ca si cum m'ar fi trasnitu, statui nemisicatu, câtu numai inim'a 'mi tremurâ; pentruca 'mi stateâ in ante figur'a aceea

innalta superba, si cu doi ochi deochitori, ca ai sierpelui. Si mi-ar fi placutu sê cadu in genunchi sê multiamescu ceriului..... câci doriâmu de-apururea sê potu conveni cu elu, celu putienu odata, si si-atunci senguru..... si D-dieu 'mi implini dorinti'a.

Nu mai poteamu graii de locu, ci numai pri-viamu la faptur'a acést'a, ce se vedeà a fire obo-sîta, si la figur'a acést'a, a carei membre erau oste-nite de totu.

'Ti vomu platî bunulu meu! — 'mi disa atunci capitanulu curatu romanesc, — daca ne vei scote d'in valea ast'a pâna la marginile Un-gariei.

D-nulu meu! — i respunsei eu tremurandu — eu nu potu lasà caprele aci numai sèngure, ci-ti voi esplicà drumulu.

Dar' de ce trêmuri? nu te teme, nu-ti vomu face nemica! Elu credeà adeca câ: trêmuru de frica, de si eu tremuramu de fûria, si de dorulu resbunarei.

Ve voi conduce dar' Domniloru! li disei dupa ce me mai cugetai, si dupa ce mi-se mai alinâ in câtu-va inferbintial'a, si intielesei siopt'a d'favolului, prea bucuros, ve voi conduce. Ci siesulu acest'a e plinu de santînele inarmate, si asia cu totii la-o-l-alta nu potemu merge; pentru câ m'ar ucide si pre mine cu Dni'a vòstra, deci trèbue sê mèrgemu totu unulu câte unulu.

Noi nu ne tèmemu nici de o suta de veg-hiatori — disa unu ostasiu romanesc asia, câtu abea 'lu potui pricepe — noi nu ne tèmemu de nimenea. Pre noi si acuma numai asia ne potura invinge, câ se luptara doua-dieci in contra unui ostasiu de alu nostru, si diece tûnuri in contra unui-a. Deci trebuià sê capitulâmu, si asia ne re-tràseramu.

Si cuvintele aceste le graii cu superbia, mai multu siesi, decâtu mie.

Èr' capitanulu se vaietâ câ e ostenitu peste mesura si câ abià sta pe picioare.

Asia darâ, odihnesce-te Domnulu meu! aci in coliba, 'i disei tremurandu.

Nu potu, n' avemu tempu de petrècere! 'mi respunsa elu.

'Ti promitu, câ nu ti se va intemplà ne-mica, continuai. Pâna ce gregarii acesti-a mer-gandu pe marginea padurei, voru esi d'in valea acést'a, si voru ajunge la isvorulu acestui pèrèu, unde se incepe calea ce duce la Marmati'a pe vale, pâna atuncea D-nulu meu! poti sê te odihnesci mai bine de o diumetate de ora, si pentru aceea

totusi 'i vomu ajunge; pentru câ te voi conduce la isvoru pe o potîca de munte cu totulu mai scurta. Èr' gregarii potu sê ne ascepte, daca voru ajunge acolo pe atuncea. Drumulu acest'a pe ici e cu multu mai lungu, dar' pentru atâti'a òmeni e mai securu.

Ostasii privira cu suspitiune unulu câtra al-tulu, si sioptîra ceva intru sîne. Eu cam sciamu caus'a sioptîrilor lor, si le statui in ante cu fa-tia ardienda.

Me juru pre maic'a preacurata! — le di-sei innaltandu-mi manele câtra ceriu — câ eu nu-su nici intr'o legatura cu paditorii otarului, si nici arme nu portu dar' nici spionu nu-su, si asia fiindu unu pastoriu sîmple, n' am nimic'a cu turburârile òmeniloru.

De n'ai graitu adeveratu, — 'mi replicâ capitanulu scotiendu unu revolveru de sub dolo-manulu seu — vei mori!

Tremuramu, ci totusi avui putere de a nu me vinde. Insa in momentul acést'a nu me temeamu de ei, ci câ mi se va nimici planulu de resbunare.

Si dup'aceea si vediui câ oficeriulu vorbi câtra òmenii sei totu ridiendu, cari apoi indata se si departara.

Si capitanulu meu remasa sènguru. Èr' pre mine me cuprinsa o bucuria pasiunata, si-i graii:

D-nulu meu! eu am de cugetâ a te con-duce la unu locu mai securu, decâtu colib'a acé-st'a, carea sta togmai in cale. Vomu merge la unu locu de acel'a, pe unde si pàserea numai arare-ori se abate, apoi 'ti voi duce inca si pane, casiu si apa pròspeta de isvoru.

La ce capitanulu vru sê-mi dee bani, in sa eu nu-i primii; fiindca aici intre munti nici unu fo-losu nu le poteamu luà.

Plecàramu; si dupa unu patrariu de ora fû-ramu pe verfulu celu de stanca; inim'a mea bateà asia de iute, câtu nici atuncia n'ar fi sbocotîtu mai tare, daca ne-amu fi suitu pe Petros'a, a carei crèsta ascutita se vede si de aici.

Èta-ne câ suntemu aici! — i disei respi-randu greu de dorulu resbunarei, si de obosèla — siedi D-nule capitane, ici pe colinulu acest'a! Nici n'ai cugetâ ce locu tristu e acest'a.....

Ce feliu de locu?!

— Unu hol mu, D-nulu meu! care pe lu-mea acést'a 'mi este mai santu; altii màmeca la altariu, spre a rogà proni'a cerésca, eu in sa vinu aicea; deci voi a te aduce si pre D-ni'a ta aicea, in ante de ce amu merge la isvorulu pèrèului, aici adeca la isvorulu intristarei mele!

Si capitanulu me intrebâ cu mirare: spune-mi ce e acést'a?

Movil'a de gropa a unei copile sermane, pe care o iubiamu pâna erà in viétia. Ea are o istoria trista, dar' pâna te vei odihni ti-o potu si povesti.....

Spune-mi-o daca vrei! 'mi disa capitanulu indîferinte, aruncandu-se pe iérba.

Erà o copila de totu frumoasa si buna D-nulu meu, dar' unu omu reu i-a inveninatu inim'a! Ea mergeà odîniora cu bucuria la scalda, vendindu fructe de campu, in sa bucuri'a acést'a curendu i se prefacù in intristare; pentru câ acolo se cunoscù cu unu domnu superbu, care insielandu-o, o dusa cu sîne pe campia, si de acolo in Seacuime.

Capitanulu aci trasari, si sculandu-se de diumetate me intrebâ: dar' dup' aceea ce s'a mai intemplatu cu ea?

Accea, D-nulu meu! ce se intempla de comunu cu fetele sermane si nebune de pe sate, daca credu in cuvintele domniloru. Serman'a copila adeca, 'lu iubià forte pe insielatoriulu ei, si pentru elu ar' fi jertfitu preabucuros ori-ce; dar' fiindca nu aveà de tote, 'i jertfi celu mai mare odoru alu seu, ce posedea, adeca inocenti'a (nevinovati'a)..... Si ce-i fu remuneratiunea? Insielatoriulu ei o urî, si o alungâ cu rusine. Si asia apoi ea se reintorsa acasa vaetandu-se si morbosa, ardiendu de uniculu doru, ca in fine sê-si cãpete iertare dela mine, care o iubiamu, precum numai pote se iubésca unu moritoriu; câci ea voia sê-si respire viétia lenga mine, care precum dicu, o iubiamu cu inima fidela si curata, ce s'a si intemplatu; câci cu câteva septemane mai nainte a repausatu in morbulu celu de morte, care incéta de comunu cu immugurirea arboriloru, ori cu cadearea frundiiloru. Asia D-nulu meu, a repausatu in bratiile si intre sarutârile mele! Si eu am juratu pre mormentulu acest'a, câ voiu resbunà morteaa ei!..... daca D-dieu.....

O vei resbunà? me intrerupsa elu.

De siguru, de locu ce voiu conveni cu elu!

Si-apoi cunosece-l'ai?

Si d'între o suta de ómeni l'asi aretà in data. Numai odata l'am vediutu la scalda, dar' trasurele fetiei lui si acuma 'mi stau in ante-mi....

Capitanulu si sari susu, si m' apucâ de umeri, cu bratiile sale cele nervose, si cretiendu d'in frunte eschiamâ: aha, tradatoriule, omu de nimica, voisi sê me pierdi, vei pieri tu sènguru! Si luan-du-si revolverulu, 'lu atintî câtra capulu meu.

Insa eu sarii la elu, ca o féra selbàteca, si i smancii inderetru revolverulu, care intre lupt'a nostra se aprinsa cu unu duraitu innaltu, fumulu 'mi veni in ochi, fati'a mi se stropi cu sange caldu, si audii unu suspinu dorerosu, si unu vâietu tèm-pitu.

Apoi cadiui cu infiorare in genunchi, pâna ce in ante-mi erà capitanulu, si cu glontiulu in capu scapara de dorere.....

D-dieu a voitu asia! — graii cu tonu inaltu. — elu a voitu ca togma loculu acest'a, sê fia loculu resbunarei mele, elu voii, ca sê-si ice resplatt'a aci, pe mormentulu acelei-a, in contra carei-a a pecatuitu asia tare, si inca dela mine, a cârui viétia asemenea elu o-a amaritu.

Capitanulu sforai inca indelungatu, si eu inspaimentandu-me, o luai pe picioru, ca sê nu-mi fia a audi galgaiturele lui cele sfasietore, si sê nu vedu scapatatulu lui celu dorerosu, cercandu desîmea paduriloru, si incungiurandu si lumin'a soarelui, care 'mi dedea viétia pâna atunci; câci la tota misicarea mea me persecutau tufele, arborii si stancele, cu privirile loru morose, ca si cum ar' fi sciutu câ sum ucigatoriu.... Si D-dieulu meu! nici n'ai cugetà, in câtu pedepsesce pre omu resbunarea, daca odata o indestulimu, rapindu-ne odihn'a, si facandu-lu pe omu sie-si inamicu. Dar' nu me temeamu eu de pedépsa; pentruca atunci erau tempuri câ acele, câtu in tota dio'a se nimiciau ómenii unii pe altii cu sutele, si o viétia de omu nici nu vineà la socotéla, ci me temeamu a privi la ceriu, ca nu cumva de acolo sê vedu umbra Anitiei, cu mane amenintiatore.

Er' dup' aceea 'mi adusei a minte cu infiorare, câ sùfletele loru, de atuncea pote câ au si convenitu la o-l-alta, si impacandu-se se iubescu éra!...

Lun'a cu splendorea sa farmecatore straluceà in fati'a cea rece, intiapenita si tacuta a capitanului si eu ingenunchiai de nou in antea lui, si éra plansei. Dar' nu-lu plangeamu pre elu, ci pre tote, câte 'mi venira in minte, si ce nu erà cu potîntia a le mai schimbà.

Si in urma ingropai pe capitanulu meu in unulu d' între locurile cele mai ascunse si mai dese a padurei, 'lu astupai cu pamentu, si peste acest'a pusei frundie uscate; ca sê nu-lu mai găsescu nici eu, nici altulu.

Si-apoi acést'a e D-nulu meu istori'a mea, si intemplantu, ce pâna acuma fu tain'a inimei mele, si voiamu a o duce cu mine in mormentu, de si cugetamu adese-ori, câ o voiu marturisi pre-

otului, si atuncia dora me voiu usiorà..... la acé-
st'a in sa nici candu nu me potui detiermuri!

In urma totusi se intemplâ; căci in D-ni'a ta
me concrediui, si ochii D-niei tale adăsera la lu-
mina mistèriale mele celea intunecose.

Insa D-nulu meu! nu me blastemà pentru ele,
ci mai bine te roga lui D-dieu, pentru sufletulu
meu celu peccatosu!!.....

VIII.

Petru se scolâ, si voi se departa.

Éra eu 'i disei: odihnesce-te dragulu meu!
căci pre tîne nu sufletulu reu, ci casulu fortuitu
te-a adusu sê faci crima, si D-dieu te va iertà;
pentruca ai patîmitu multe, si ai iubitu curatu!

Fati'a lui incepù a straluci, ca alui Eudimionu
pe culmea stâncelor, candu 'lu paleà lumin'a lu-
nei taciturne.

Si eu privii indelungatu la fati'a lui intere-
santa, a carei albétia escelà inadînsu d'in perulu
celu negru, care cadeà pre umerii lui in plete dese,
si resfrate.

Daca s'ar fi potutu in sa schimbà pelari'a lui
cea vechia cu barta lata, sumianulu negru inve-
chitu, si opincele curelate, cu alte vesminte mai
de tréba, ar' fi formata fâra îndoéla figur'a cea
mai părăsca, in o vietia pastorala.

Si ochii lui cei negri se implura de lacrimi.
Inca odata 'mi multiamî pentru bunetatea ce i-o
aretai, scobindu pe cruce numele Anitiei. Ér'
eu 'lu asecurai că despre istori'a lui nu voiu grai
nimerui, si-lu rogai sê-mi mai dica in flueru vre-o
doua trei cantece de ale lui.

Prea bucurosu! — 'mi disa elu cu fati'a cea
mai voiosa, in sa fluerulu acest'a e de o natura
forte selbateca, nu e dedata cu ômenii, si numai
atunci 'mi servesce cu sunete melodîose, candu
sum senguru sengurelu. Acusi ast'séra, déca va
santi sorele, me voiu sui pe dealulu de-a supra
satului, acolo apoi 'ti voiu intonà horele mele cele
mai iubite, cari in sa tote-su triste, ca viéti'a mea.

Deci nu-lu rogai mai departe nici eu; pen-
truca sorele si asia se inclinà spre apusu, adu-
candu-mi aminte că pre principalulu meu de
atuncea 'lu prinsã grigea; pentruca am ramasu
in codru o di intréga.

Insa inante de a-mi luà „remasu bunu“ dela
Petru, incepù éra si a me imboldî Din'a curiosita-
tei, ca sê-lu mai intrebù in sa despre ceva.

Apoi bunulu meu Petre! — 'lu intrebai
érasu — mai aduci-ti aminte de numele capita-
nului?

Aducu. Gavrilu Ballag 'lu chiama. Si nu-
mele acest'a causâ inspaimentare in inim'a mea.
Totu acelu-asi nume familiaru, cu care se man-
drià principalulu meu, notariulu satului, dicandu:
ca acel'a nu e necunoscutu pe campia.

Deci 'lu strensei pre Petru de mana, i mul-
tiamii pentru prandiulu pastoralu, si pentru in-
créderea si cu aceea plecai cătra casa.

Elu mérsa la caprele sale fluerandu cu intri-
stare. Éra eu grabii pe drumulu poienei in diosu,
reprivindu de câteva-ori la verfulu celu de stanca,
ce-lu parasîsemu si care mi-se pareà a fire aseme-
nea unui piramidu eternu a unei mumie amate.

Si ajungandu la cas'a notariala 'mi veni in
ante copiliti'a principalului meu, cea cu costie
blondine si cu ochisiori veneti, si inclescandu-se
de bratiulu meu, strigâ cu vivacitate:

Éta badîc'a, éta-lu vine, éra si a adusu ceva
frumosu pentru Aureli'a.

Ér' principalulu meu esi in coridoru, si me
intrebâ cu mirare: pentru D-dieu, pe unde ai po-
tutú amblà de-atât'a tempu?

Si eu i spusei că muntii si vâile d'in apro-
piere intru atâta 'mi placura, încâtu me uitai cu
totulu in senulu lor.

Ér' notariulu surîsa.

Inzedaru; căci asia-su ômenii fantastî, cari
sê ocupâ cu poesi'a. Ei admira si se insufletiescu
si de unele ca acele, ce mie mi-ar placè sê le
resfiru de pe fati'a pamentului, ca fumulu. Ei, dar'
déca ar fi totusi campia! crede-me că pe siesulu
dreptu, si inim'a e mai drépta..... Insa pranditu-
ai D-ni'a ta undeva?

M'am saturatu cu aeru de munte.

Prandiu sanetosu, in sa suptire! De locu 'ti
cautu ceva.

Si cu acést'a esi, ca se prinda vr' o doi pui;
pentru ca sê nu mai fie nici acei-a. Dup' aceea
érasu intrâ, si asiediandu-se pe unu divanu, 'mi
disa: a trebuitu sê te ostenesci, multu avusi de-a
te sui!

Da, dieu că m'am ostenitu, in sa nu tare.

Si eu sum asemenea. Câtu a fostu dio'a de
mare, totu m'am casnitu cu poporulu acestu
smerdu, tempitu si beutoriu, care nu scie decâtu
sê fure, sê se sfadésca si sê se urésca; căci n'are
nici inima, nici minte. Ma nici nu credu că voiu
trage intre ei mai multu de unu anu, si me voiu
reintorce la campia intre bunele mele rudenii.

E D-nulu meu! — 'lu intrerupsei — in sa
de multu am vrutu sê te intrebù de ceva; Gavrilu
Ballag nu ti-a fostu consangeanu?

Notariulu se scolâ, ochii i se implura de lacrimi, si me întrebâ: pote lu-ai cunoscutu?

D'in viéti'a ostasiésca.

O D-nulu meu! erà unu copilu usioru la minte.... D-dieu sê-lu ierte! Aci a peritu unde-va, in atare lupta nenorocosa, pe pamentulu romaniloru.

S'a luptatu eroicesce, ca unu omu de tréba!

Ér' eu cautai câtra elu si cugetai: câtu de bine câ nu scie prin ce morte urita a trecutu d'in viéti'a.... asia baremu 'lu pote geli, si gelindu-lu, pote sê se mândrésca cu elu.

Intr' aceste notariulu se departâ intr'o camera laterala, de unde adusa unu portretu nîtitelu a fresco, care depindeà de-asupra patului seu, acoperitu cu unu velu negru, icon'a in adeveru aretà unu barbatu tîneru, frumosu, cu fatia voviosa, ci totusi superba, si cu vestminte alese.

Mare asemenare aveà cu Dta! facui observarea candu 'lu privii.

Ah, câci mi-a fostu frate dulce pre care nu-lu mai potu uità!

Si in tota sér'a fu tristu. Ér' eu pe catu-va tempu me retrasei in chili'a mea, ca sê-mi insemnu

in diurnalu istori'a pastoriului de capre, in sa observai cu machnire, câ nu potui tienè destulu de bine in minte cuvintele cele sîmple, gingasie si pline de sentimentalitate, si câ lips'a acelorunu numai cu corectiunea, si in florilatiunea expresiuniloru o potu suplini.

Si pe candu eramu cufundatu in adnotatiunile aceste si resunâ pe munte fluierulu... Bunulu nostru Petru 'si tienù cuventulu.

Éra notariulu 'mi veni in chilia.

Audi! selbateculu padurei...

Pre mine me delectéza.

Scia D-nedieu, pe mine totdéuna me neodichnesce ceva, candu audu cântecele aceste monotone si melancòlice!

Ér' eu nu mai cutediai a contradice; câci i-a sioptitu unu semtiu, ca sê-lu urésca pre nenorocitululu Petru, fâra ca sê-lu cunosca, pre care in sa nu-lu poteamu uri. Si ascultai pâna la mediulu noptii cu desfatate, cum sborau la mine cântecele lui cele doiose prin aerulu, ce stralucià de radiele lunei, si erà plinu de mirosu de bradu.

Ce e dreptu, elu erà artîstu adeveratu in fluieru, ce-lu creà natur'a si — amorulu!!!

Tradusa de **Victoriu Rusu.**

Visulu lui Michaiu bravulu.

(Inchiare.)

Noptea e adenca, — candu si candu sunà
Plaiulu candu in castra caii renchediá.
Iata se ivesce 'n cortu a doua ora
O fantasma blanda tînera fetiora,
Ca unu ângeru dulce, ce p' aripi borele
Sbora fluturandu-si pintre aurele
Pletele de auru crinii balaiori
Si portà pe bratie-unu manunchesiu de flori.

Gratii se resfira 'n dalbu-i sînisiuru,
Ochi-i porta radie calde de amoru,
E fermecatore ca o stea 'n lumine,
Ca fetior'a juna 'n primele suspine.
Am venitu, incepe ea cu vorba dulce,
Pe o radia blanda ce splendîdu straluce
Candu Zefirulu trece 'n màgice suspinu
Sê ti intîndu meritulu, întru unu cercu de crini.

Gratios'a dina se plecâ d'in sboru,
Scùtura de rao'a dalbui sînisiuru —
Si se-asiédia blanda leng-a lui pitioru,
Impletîndu pe bratie rose verdiore.

• Ér' Michaiu vediendu-o tremurandu o cere,
Cu o voce mole plina de placere:
Cine esci fetiora dalba 'n cortulu meu
Ca unu ângeru dulce ce mi-lu vedu mereu?

Geniu sum d'in ceriuri! — or'a ti-a sositu,
Sê-ti incingu ghirland'a 'n castra-ti am venitu.
Eu sum visiune, s a n t ' a n e m u r i e,
Glori'a remane, demnule Vezire;
Insa omulu trece, ca unu ventu de voru,
Tempulu 'lu radîca, tempulu 'lu doborà; —
Dara mangaiere! — bunii tei veziri
Voru trai cu tiér'a 'n calde suveniru. —

Tu esci idealulu dara celu vedeamu
In furtun'a luptei candu prin focu treceamu?
Mai remani oh Dina, màgica suflare
Sê mai rumpu odata cetele contrare,
Nu potu eu a merge, spurcat'a sclavia
Inca mai apésa scump'a Romania, —
Sange si avere tote s'au versatu,
Si poporulu inca geme rusinatu!

Geniu-i intîns' o cununa 'n flori
 Si sborà pe-o radia veselu cătra nori,
 Pe alui carare se vedeà 'n sarine,
 Stele schinteinde, radie si lumine —
 Si 'n aeru departe se-audià cantare :
 „Omule, tiarin'a este peritore !“
 Fruntea lui Michaiu se uda suspinandu
 Candu vedeà că sbora planulu naltu si santu.

Ca unu bulsu de auru sorele suia,
 Taber'a romana mersulu incepeà,
 Êr Michaiu cadîu de bratiele feroase,
 Ca o stea, ce-apune 'n radie schinteioase
 Tiér'a lui remasa se imbraca 'n gele
 Si resboitorii vérsa lacrimiele.
 Ostfle plecara la a loru pamentu,
 Êr Michaiu la ceriuri se naltia sborandu.

Vasiliu Ranta Buticescu.

F O I S I O R A.

Literatur'a romana.

Daca voesci a sci, la ce gradu a culturai a ajunsu cutare poporu vietuitoriu séu mortu, destulu sê te uiti numai la literatur'a lui; căci daca a produsu operate clasice, séu celu putieniu de acelea, ce stau aprópe de clasificata cari potu contà la o vietia indelungata: atuncea de siguru potemu afirma, sâ poporulu acel'a a innaintatu pe terenulu spiretualu. Esemple ni sunt romanii si grecii anticitatii, anglezii, francii si germanii de astadi!

Insa, ca unu poporu séu mai bine dicandu, fii poporului sê póta crea astufeliu de produse duratóre, si demne de a se sustienè pentru posteritate, este de lipsa neincungiurabila, ca poporulu acel'a sê tréca cu incetulu peste mai multe fase toemai ca copilulu, candu, dela etatea cruda trece la junétia, apoi la barbatia.

Nu voiu sê enúmeru séu sê scrutezu fasele si evinimintele acelea, prin cari a trecutu stramosii nostri, séu am trecutu noi, cari cu tóte câ suntemu de o muma, de o vitia cu ei, totusi alt'a este limb'a nóstra si alt'a a loru, me restringu numai la constatarea adevéului, câ noi nu ne ocupâmu inca asia de seriosu cu cultivirea limbei si a literaturai nóstre, precum ar pretînde dela noi pusetiunea nóstra sociala ori politíca.

Noi am trecutu acum'a la etatea junetiei; nu este de lipsa a documenta asertulu acest'a, căci nu credu sê se afe numai unulu care sê-lu traga la indoiéla. Lapedarea potcoveloru d'in tóte jurnalele si scriptele private ori oficiale, intemeierea asociatiuniloru d'in Sibiu, Aradu si Cernauti, aréta d'in destulu câ ne-amu creditu d'in somnulu celu lungu, ce ne-a apesatu pâna acum'a, si am ajunsu la campulu celu spatiosu, care ascépta numai la mane lucrátóre, diligintia neobosita, si taria spirituala, ca apoi mai târdiu sê potemu secerà fruptele cele sanetóse a osteneleloru nóstre.

Daca insa privimu cu seriositate la cei ce dau impulsulu, intindu mana de ajutoriu, séu la cei ce se ocupa pe campulu acest'a cu lucrâri publice, si daca li amesarâmu poterea cu carea despunu spre continuarea lucrâriloru incepute de altii, — atuncea dieu ne cuprinde o forma de superare, vedindu câ daca vomu porni totu pe calea acésta, pe carea suntemu astadi, putiena sperantia

avemu de a ne eluptà o pusetiune asemenea cu cele-l-alte popóre!

Ferésca-me Ddieu de a atacà tenerimea nóstra, séu pre barbatii, cari lucra si asuda pentru viitoriulu nostru, ci mai multu 'mi aredicu vocea in contr'a celoru ce sunt cu nepasare fatia cu intreprinderile natiunali, iar' mai multu fatia cu literatur'a nóstra ténera; cari rostescu in gura mare si de adrépt'a si de astengà cuvintele cele fromóse de „natiune“ „natiunalitate“ si „patriotismu,“ fâra ca sê se si nesuésca a corespunde in deplinu principiilor, ce le repetiescu de atâtea-ori in fati'a nóstra si a strai-niloru.

A se mendri cu numele romanu, a strigà dupa drepturi, natiunalitate, si a nu misicà nici o petricica de ici pâna colo pentru spriginirea literaturai, dupa carea se judeca pretiulu poporului in privinti'a culturai, este mai multu decátu ceea ce se numesce egoismu, séu cinismu, este o crima adevéрата si neiertabila.

Cunóschemu barbati cu védia si cu stare buna, cari se tienu de romani buni, de natiunalisti inflacarati, insa n'ai vedè in cas'a loru o carte séu o gazeta romana!

Astufeliu literatur'a nóstra nu va propasi cu acei pasi repedi cătra culmea sa, cu cari ar trebui sê pasiésca dupa recerinti'a tempului si a pusetiunei nóstre sociale.

Literatur'a are lipsa de partînirea publicului, si publiculu are lipsa de literatur'a; aceste nu se potu desparti un'a de câtra alt'a, ci trebuie sê pasiésca asemenea cu pasi progresivi cătra culmea, carea este inca prédeparte de noi. Dieu departe! Insa pentru aceea sê stâmu ore cu manile in sînu? sê ascéptâmu dóra unu altu viitoriu, precum dicu multi, mai splendidu, mai favoritoriu? acest'a nu-lu vomu ajungein véci, daca nu ne detiermurimu odata a plecà toti cu totii pe calea cea drépta.

Dómne sante! câte intreprinderi fromóse, câte sperantie dulci pentru propasirea literaturai nóstre se nemicira pana astadi numai si numai pentru nepasarea publicului!

Insa nu-mi va luà nimenea in nume de reu, daca voiu spune apriatu, câ o parte mare d'in vin'a acést'a o pórtá sèngura jurnalistic'a romana, carea asemenea in casurile cele mai multe e nepasátóre!

Publiculu, se pôte, că numai d'in aceea cauza simpla nu protegéza literatur'a, pentruca operatele cele mai multe anuntiate prin prenumeratiune, nici nu s'au tiparitu*), séu dacă s'au si tiparitu, acele n' ajungu o căpa degerata, si asia s'a desgustatu de a mai partîni întreprinderi literarie.

Publiculu in cătu-va are dreptu, in sa de aicea nu urméza, ca întreprinderile literarie solide si cari ni sunt de lipsa ca pana de tôte dilele, sé le lasămu a peri. Publiculu aci nu se pôte desvinovati de feliu. Insa totu odata pôte-se ôre desvinovati jurnalistic'a romane că nu se apuca nici odata de criticizarea operatelor tiparite, aretandu-le publicului in tôte goletatea lor, ca asia ce este bunu sé se tienă, si sé se partinésca, iar' ce este reu, sé se puna de o parte! Intru adeveru, multe scrieri s'a publicatu in romanesce de unu tempu încôce, cari nu sunt alta in literatur'a noastră, de cătu totu atâtea buruiene nefolositoare neamului nostru. Diuarele in sa au tacutu. Detorint'a jurnalistică este a sbiciui fără crutiare tôte abuserile, ori cine sé l. faca, precum si imbuldial'a cătra altariulu celu sacru a literaturii natiunale. Ômenii firesce sunt in ca pre semitatori pentru unele criticări mai aspre. Insa cându nu voru

*) D. e. „Diorile Bihorului“ au peritu in abisulu noptii, ele nu mai iesu la lumina; „Pros'a poporala“ a ajunsu la mės'a biliardului; de „Speranti'a“ nu mai avemu nici o sperantia; „Mapa Banatului“ n'a potutu vedé lumina de sēcet'a anului trecut, „Foi'a scientifică“ a Asociatiunii d'in Transilvani'a in ca nu s'a treditu d'in somnu. Iar' „Strigoiulu“ a adormitu in pace, in sa prenumerantii ascépta si acuma cu rabdare. „Organulu Ped.“ in ca a peritu etc.

fi semitatori? sé acceptămu d'ora pâna candu nici nu se voru interesă de criticizarea operatelor sale? atuncea va fi tardiu, publiculu se va instraină de totu spre daun'a cea mare a sa, si spre a literaturii. Incépa odata si jurnalistic'a cu consciintia, apoi credu, că nici publiculu nu va fi asia de nepasatoriu.

Vin'a este dupla; căci peccatur intra muros et extra. Ast'a in sa usioru se pôte delatură.

Prenumere-se publiculu, — in sa nici unu romanu cu stare sé nu se retraga! — la întreprinderi, cari prin serviciulu, ce ni l'a facutu pâna acuma, prin intentiunea, ce se nesuesce a o realisă, si prin numele autoriului ni dau garantia indestulitoare despre aceea, că sunt demne de a le partîni, a le sustiené si a le aduce la in florire. Căci la d'in contra, literatulu 'si perde voi'a de a mai lucră, vedindu că lucrările sale n'au apretiuire destula.

Iar' de alta parte jurnalistic'a sê-si implinésca cu consciintia misiunea sa, nefindu preocupata nici de persône nici de presiunea autorităților, ci d'in contra fatia cu ori si cine sé fie independînta, judecatoriu dreptu si nepartinitoriu, — ce e bunu sé merite recomandare, ce e reu, critic'a rigurôsa sé indrepte. Jurnalistic'a sé faca ca mediculu care stôrce cu forti'a reutatea d'in corpulu morbosului, dacă acest'a, se vaieta de dorere, mediculu se 'mbucura, vedindu că aci mai este viatia! Lasa strige cineva in contra criticelor aspre, nu face nimic'a, baremu atuncea nu voru cresce atâtea buruiene d'in parlamentulu literaturii romane.

M. B.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Asociatiunea Transilvana.*)

Comitetulu asociatiunii in 7. iunie c. n. tienu siediintia sub presiedint'a Rev. D. Vicepresiedinte Tim. Cipariu, fiindu de fatia DD. Par. Archim. J. Popasu, J. Bolog'a consil., P. Manu cons. de finantie, Dr. P. Vasiciu cons. de scole. N. Popea protosengelu, E. Macelariu jude reg., P. Munteanu Directoriu gimn., Dr. J. Nemes advocatu, S. B. Popoviciu parocu, J. Russu Secr. II., J. Brote cassariu, A. Bacu controloru, V. Romanu archivariu.

Dupa ce s'a verificatu protocolulu siediintiei trecute, D. Cassariu aréta, că Asociatiunea are in proprietatea sa 19,704 fl. 62 kr. iar spesele facu cu totul 2,369 fl. 42 kr. v. a.; ce s'a luat spre sciintia.

D. Vicepresiedinte T. Cipariu se face membru fondatoriu alu Asociatiunii, depunendu sum'a de 200 fi. in obligatiuni urbariale, ce s'a primitu cu multiamita.

D. G. Baritiu, care spre parerea de reu a noastră a abdisu de postulu de secretariu, tramite proiectulu de ordine a lucrărilor pentru adunarea generala a Asociatiunei, ce se va tiené in anulu acest'a in Hatiegu la 1. Augustu c. n. Programulu, cu putiene modificări s'a primitu, si s'a decisu a se aduce la cunoscint'a publica; iar' abdicerea Dlu Baritiu o ia spre sciintia.

D. D. Adamoviciu capelanu gr. res. si G. Muncacianu d'in Abrudu incunoscintieza pre Comitetu, cumca D. Anna Colosi veduva d'in Abrudu, li-a predatu 1000 # cu aceea rogare, ca sê-i predee la fondulu Asociatiunii spre întemeierea unei fundatiune pentru 3. teneri romani studintii d'in Muntii Apuseni; in sa candu acesti domni plecara cu sum'a acest'a cătra Sabii, — Magistratulu d'in Belgradu,

la întervenirea neamurilor colaterali a veduvei generose, i luă sub secestru. Comitetulu Asociatiunii a detiermuru, ca si pâna la deciderea judetiala a causei, — sé se faca pasii cuvintiosi la Guberniulu reg. a Transilvaniei pentru de a retiené banii acesti-a in secestru la Belgradu, totu odata D. M. Nicol'a Advocatu in Abrudu se imputeresce a incepe procesulu in contra respectiviloru cu atătă mai vertosu, căci prin unu testimoniu demnu de credintia se pôte adeveri, că banii amintiti intru adeveru au fostu destinati pentru fundatiunea de mai susu.

La premiulu de 100 fl. v. a. destinat in 6. Oct. 1863 pentru o carte agronomica, ce se va află mai buna, concusera doiinsi; iar la ce l' a-l-altu premiu de 100 fl. pentru meseriasiulu celu mai desteru si capace in sver'a sa, a concursu unulu, tramitiendu-si tôte documintele reccurate. S'a detiermuru: ca elaboratele, precum si documintele aceste sé se predee unei comisiuni spre censurare; de membri a-i comitetului s'au alesu DD. Dr. Vasiciu, P. Manu, J. Macelariu si G. Munteanu.

D. Gozmanu advocatu in Orade aduce spre cunoscint'a Asociatiunii, că in caus'a unei pretensiuni, ce o avuse Asociatiunea la mass'a datorasiului seu Vasilie Curiesiu d'in Beinsi, mass'a a devenitu sub impartire intre creditori; — acést'a se ia spre sciintia.

D. Josivu Siulutiu Jude primariu in Cetatea de

*) Ca cetitorii „Aurorei“ sê aiba cunoscintia deplina despre afăcerile Asociatiunei romane d'in Transilvani'a, — de acă innainte vomu referă pe scurtu despre totu ce privesce la interesele ei. Red.

Balte, prin zelulsi staruinti'a sa a adunatu dela 19. Co- Albei de josu dela 8-insi si 47. Comune totu d'in comita-
munitati d'in acel'asi Comitatu, o suma de 379 fl. 38 kr. tulu a cel'a a tramisu sum'a de 282 fl. v. a. Comitetulu 'si
v. a. iar' D. Augustinu Laday Com. Supr. in Comitatul' esprima public'a multiamita.

Cununa de varietati.

(?) Despre o casatoria curioasa) cetim in jurnalele straine ce adevalesce de nou, ca femeile nu sunt secretarese credntioase. In Berlinu traiau doua sori in cointelegerea cea mai buna, cari asemenau de minune un'a alteia; ele erau bune, fromose si culte, deci curtenitorii d'in tote partile veniau la densele, pana candu cea mai betrana s'a detiermuru a fericita pre unu teneru belu cu man'a si inim'a sa. Ea i jura credntia, elu asemena, si ca fericirea se fie completa, lipsia numai binecuventarea preotului. Tempulu cununiei s'a detiermuru cu trei lune mai tardiu dupa ce se cunoscura. Terminulu a sositu, insa mirés'a zaceá in patu, cuprinsa de doreri fericite. Ce se face acuma? era prim'a intrebare; — sora-sa insa o soasa d'in pericolulu Scillei si a Charibdei, caci la cununia a mersu ea in locul celeia-l-alte. Asemenarea cea mare catra sora-sa a sciutu-o si mirele, insa nici n'a visatu ca elu se nu se cunune cu alés'a lui! Mirés'a falsa simula dupa cununia o fericire nespusa, iar mirele cuprinsu de fantasia esaltata despre viitorulu fericite alu seú, se sentia si mai fericitu. Asia traia ei fara nici o conturbare, mai multu tempu. Mirés'a adevadata insa se vindeca, si pretinde barbatulu, si se prefecu in „fata in peru;“ iar fat'a vindecata si necununata a ocupatu locul sorei sale fara nici o sfala. Barbatulu orbitu n'a observatu nimic'a. Fat'a in peru, dupa unu anu s'a maritatu, si s'a cununatu cu altu teneru, cu care vietuise doi ani in pace, insa nu s'a potutu rabda se nu povestésca istorior'a casotoriei amenduor'a, ce pana atuncea era secretu, si nu o scia nimenea, numai ele doua, dar' ceea, ce o sciu trei, o sciu si patru, diece si in urma o mie, si asia deveni lucrulu la cunoscint'a publica. — Incuisitiunea oficiosa s'a si inceputu in contr'a loru.

(?) Unu soldatu d'in armat'a italiana nu de multu dede sub tipariu o carticica, in carea autoriulu condemna duelulu in ori ce forma se se intemple acel'a, restorandu cu multa istetime tote argumentele celoru ce apera duelulu. Aceste pana aci tote sunt fromose, insa o amintim numai pentru curiositatea, ca densulu pre toti aceia, cari voru cuteza a cugeta, ca brosiur'a acest'a o scrisa de fric'a dueleru, i provoca la — duelu! Casulu acest'a multu asemena unei certe literarie ce o cetramu nu de multu intr' unu jurnalulu romanu despre binescrierea cuvintelor formate cu tiune afirmandu, ca d. e. natiune, constitutiune nu se scrie bine cu ti ci cu ei, asia: naciune, constituciune, si totusi articolulu a fostu subscrisu de „Redactiune“ cu ti! Apoi se mai credi ostasiloru si jurnalistiloru!

(?) O provocare la casatoria, publicata in jurnalele d'in Americ'a, a facatu sensatiune forte mare pe totu locul pentru form'a ei minunata, si intru adeveru caracteristica. Anuntierea d'in cuventu in cuventu suna asia: „Concetatieni! Potere-ati remane voi nepaseteri, candu o compatriota a vostra, fromosa, tenera, bine crescuta, musicala, pe scurtu: o fintia, carea le posiede tote,

ce potu insfla amoru in barbatu, ce potu a-lu fericita — este silita a-si alege calea jurnalistica ca se-si capete unu barbatu? — Nu ve intardieti! Simbolulu vostru se fie: Innainte! Casatoria ori morte! Numai se nu ve sfiti! De candu esiste lumea, nici odata barbatulu fricosu n'a dobanditu inim'a cutarei femei!“ — Apoi se mai doresci emanciparea femeiloru!

(?) Romanii d'in Buda-Pest'a in 16. a lunei curinte dedura unu Maialu seú mai bine Junialu intre muntii cei romantici ai Budei la „Cotulu Luncei“ (Auwinkel). La petrecerea ast'a cordiala luara parte toti romanii (doi fura impedecati) d'in preuna cu familiile lor, fu invitata si tenerimea intréga a nostra dela universitate, gimnasu si alte institute. Pe la 3. ore, candu societatea era intregita, se si incepu joculu in liberu intre arborii cei tufosi a-i muntiloru, si piesele cele mai placute esecutate cu multa precisiune de orcestrulu teneriloru nostri, numai graduá voi'a generala a societatii. Pe la 6. ore o mesa mare ascernuta, asemena in liberu, fu incarcata cu deosebite fripture, aluate etc. si tocmai candu se portau pe lunga mesa tortele, — tempulu, care pana atuncea ni favora, s'a inschimbatu in ploiosu, si societatea intréga (cam 70. de insi) fu silita a-si cautá refugiu sub acoperisiulu ospetariei vecine. Aci localitatea indata se si prefacu in sala (!) de jocu, tenerimea de o parte, betranimea de alt'a petrecu pana pe la 10. ore noptea, candu ceriulu s'a induratu si spre noi, de inceta plói'a. Plecara deci toti catra casa, si fiindca era intunerecu, mai multu pipaiau decatu vedeau calea pana la statiunea omnibuselor la polele muntelui. Catu de mare fu insa mirarea si necasulu, candu la statiune nici de leacu nu poteai vedé unu omnibus, — se pote cugeta. Ospetii deci, barbati, femei, copii, copile, fura siliti toti cu totii a pleca catra casa pe picioare, amesurandu cu pasi repedi marimea imalei, ca nu cumva ploia se incepa de nou; ast'a insa nu s'a potutu incungiuá, caci multi, cari erau mai comoti, pe candu ajunsera acasa, intru adeveru devenira „romani ploiatii!“

(?) Domn'a Tardini, directorés'a unei societati de teatru romanescu, in urmarea unei invitari d'in partea mai multoru amatori de arte, in 14. l. c. sosi cu societatea sa teatrala la Brasiovu. Dorimu o partinire caldura pentru Domn'a directorés'a, iar pre romanii Brasioveni in adeveru i potemu invidia, ca sunt fericiti de a asculta piese romane dela o societate romana, pe teatru romanu!

(?) Blondinu americanulu, barbatulu celu renumitu, a carui veste s'a latitu in lumea larga despre artea minunata a sa, prin carea adeca densulu cuteza a trece chiaru si peste locurile cele mai infiorate numai pe o fune intinsa, — a sositu la Vien'a, unde, precum se si vestese prin jurnale, se va produce de cate-va-ori cu maestria sa cea admirabila. Niagar'a este fluviulu celu mai minunatu in tota lumea in privintia picaturelor grandiose formate prin apa, si Blondinu, acestu barbatu de

miratu, intinsa nu odata funea sa peste fluviulu acest'a intr' o innaltime nespusa, si a trecutu peste elu, tocmai ca peste o punte, fâra pericolu. — Blondinu s'a produsu si in Parisu, de unde veni de adreptulu la Vien'a!

(?) In Rom'a 9. posturi de cardînali sunt desponibile. Piu alu IX. pap'a de asta-di sub decursulu domnirei sale a creatu 45. cardînali, si 65. a vediutu cari morira. D' intre cardînalii vietuitori 4-insi au trecutu peste 80. ani, 12-insi peste 70. si 29-insi peste 60. Cardînalulu celu mai betranu Antoniu Tosti are 90. ani.

(?) Napoleonu III. erà in dilele trecute in pericolu de mörte. Densulu adeca preumblandu-se pe tiermuri Sainei, observã o sandolina (nae mitufica, numai pentru o persóna) fromósa, si nu s'a potutu rabdã sê nu intre in ea. Pescariulu, proprietariulu sandolinei l'a facutu atentu, cã daca plutitoriulu perde d'in ecuilibriu numai câtu este negru sub unghia, — sandolin'a indata se cufunda. Napoleonu, ca celu-ce sustiene ecuilibriulu Europei, n'a ascultatu de pescariulu betranu, ci a intratu in sandolina, si a plutitu pe apa in susu candu iata! abia se departã de tiermuri cam de vre-o 40. pasi, se cufundã cu sandolin'a, insã nu-i s'a intemplatu nimic'a, cãci ca anotoriu escelinte, a si ajunsu indata la tiermuri, ne avendu altu scadiementu, decãtu cã a capetatu nisce frîguri, si o lectiune dela innalt'a sa dómna.

Raportulu Comisiunei insarcinate cu criticarea operateloru tramise la concursulu publicatu in „Auror'a Romana.“

Luanu-se la desbãtere si dejudecare òpurile literarie subscernute la concursulu publicatu d'in partea „Aurorei“, — d'intre poesiele intrate s'a aflatu, — mai cu sêma cu privire la atitudinea objeptului si scopului — mai corespunditóre cea intitlata:

„UNU SVATU“

cu motto: „Et facere et pati...“ carei-a deci s'a ajudecatu premiulu de doi auri; si desfacandu-se epistol'a de lenga aceea, s'a descoperitu, cã autoriulu ei este

D. GEORGIU MARCHISIU.

Afara de acést'a s'au mai aflatu demne de publicare poesiele intitulate: „Doru de Libertate“ si „Fromósa e femeea.“

D'intre òpurile prosaice, adeca novele: de si un'a intitlata: „Misieliile descoperite“ s'a aflatu de bine prelucrata, alt'a intitlata „Cunun'a amorului“ are o materia buna, totusi nici d'intre aceste, nici d'intre celelalte nu s'a potutu aflã vre un'a deplinu respunditóre recerintieloru unui opu emininte de concursu, d'in care cauza nici s'a potutu ajudecã vre unui-a premiulu pusu de câtra „Aurora.“

Pest'a in 22/10. Juniu 1864. Vincentiu Babesiu m. p. Alesandru Romanu m. p. Joanichiu Miculescu m. p.

In urmarea Raportului acestui-a premiulu pentru novele publicatu in Aurora nu o dobandi nici un'a, avendu eróre un'a in compunere, alt'a in alegerea objeptului; — deci, ca on. cetitori a-i Aurorei totusi sê cunosca celu putienu operatele concursuale, si ca de odata sê si júdece asupra acelor'a: Redactiunea i rógã si 'i provóca pre toti acei domni, cari au concursu cu atare operatu, ca sê se dechiare in epistola privata indreptata câtra Redactiune, cã óre invoescu-se ori ba la aceea, ca sê li-se publice operatele?

Daca intr'o luna Domnii respectivi nu se voru dechiarã, sêu nu-si voru cere inderetru operatele, la ce au totu dreptulu: atuncea Redactiunea tacerea loru o va privi de convoire la publicare, — daca adeca acele voru meritã publicarea.

Pest'a 22/10. Juniu 1864.

Redactiunea.

Premiu literariu.*)

De órece Comisiunea critisatóre a novelorlu tramise la concursulu publicatu in numerulu 1. a Aurorei d'in anulu 1864. n'a aflatu nici un'a dómna de a fi premiata, si asia premiulu de 4. auri nu s'a potutu predã nimerui-a: subscris'a Redactiune deschide concursu nou pentru o novela originala, carea va fi mai buna d'intre novelele concurgatóre, si adeca câtra premiulu de 4. auri mai adauge 2. si asia se va premiã cu 6. auri.

DD. Vincentiu Babesiu si Sandru Romanu primira de nou sarcin'a critisariloru.

Tempulu concursului se incheie cu 30. Septemvre 1864. c. v. pânacandu operatele scrise cu mana straina, provediute cu motto, precum si cu o epistola sigilata si alaturata operatului, carea va cuprinde in sine numele autoriului, — sunt a se adres'a la

Redactiunea Aurorei Romane in Pest'a,
Strat'a postei vechve Nr. 1.

Cu numerulu de asta-di espira abonamentulu de pe semestrulu acest'a; deci rogãmu pre on. cetitori, cari voescu a primi si mai de parte „Auror'a“ a-si reinnoi prenumeratiunea sub conditiunile puse in fruntea jurnalului. Totu odata deschidemu prenumeratiune cu 1. fl. v. a. la portretulu Principelui primu alu Moldovei Jonu Dragosiu, in marimea si formatulu cunoscutului portretu „Mihailu Eroulu;“ va iesi in lun'a lui Augustu. Colectantii voru primi totu dela 10 esemplare unulu in daru.

R e d.

*) Redactiunile celor-lalte jurnale romane sunt rogate a primi in colónela sale acést'a publicare de concursu.

Proprietariu, redaptoru respundietoriu si edatoriu: **IOANICHIU MICULESCU.**

Mai avemu putine esemplare d'in anulu trecutu.

Cu típariulu lui: **EMERICU BARTALITS.**